

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1.50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3.50 K, za Ameriko 4.50 K.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

List in oglasi se plačujejo naprej.

Cesarjev 85 letni rojstni dan.

Glasovi zvonov, ki so peli slovesno pesem v ravnokar pretečenih dneh in označevali izvanredni jubilej našega presvitlega cesarja Franca Jožefa I., ti milodoneči glasovi, ki so v sredini vojne žaloigre vsaj za nekaj časa združili vse narode v skupno radost nad veličastnim praznikom svojega sivolasega vladarja, še niso utihnili v slavopetju, v navdušenju, v goreči molitvi in v prisegah neomahljive zvestobe do njega in do mogočne Avstrije. Listi še vedno prinašajo od vseh krajev udanostna poročila ter popisujejo v znesenih besedah slavje velikega cesarja, želeč, da bi kmalu zamogli še z večjim veseljem z njim praznovati zmagoslavje in mir.

Tudi naša molitev, molitev slovenskega naroda, ki smo jo opravili na Brezjah za našega dobrega Očeta, še doni in bode odmevala brez prenehanja po vsej slovenski zemlji in po celi širni Avstriji: Vsemogočni vladaj našega presvitlega cesarja, varuj in ohrani ga do skrajne meje človeške dobe; blagoslovi njega in celo njegovo hišo! — Nakloni pa milostno tudi nam in naši domovini srečno in veselo bodočnost! Ponižaj sovražnike in povzdigni naš narod, ki je sicer mali, a veliki je in nedosegljiv v svoji veri in v svojem zupanju do Tebe!

Pri poročilu, kako slovesno se je obhajal tudi v Novem mestu cesarjev 85 letni dan, smo prezrli omeniti, kar nam je zelo neljubo, našo slavno uniformirano meščansko gardo in godbo, ki je poseben ponos našega mesta in ki vsikdar pri vsaki večji slovesnosti, pri procesijah in posebno ob cesarskih praznikih najlepše povzdigne dotično slavnost s svojim taktim vojaškim nastopom. Tako se je tedaj udeležila v lepem

številu na cesarjev jubilej tudi uniformirana meščanska garda z godbo in z zastavo, s svojim g. stotnikom in g. nadporočnikom cerkvene slovesnosti v kapiteljnu. Stoječa pred odprtimi cerkvenimi vrati je oddajala ob glavnih delih sv. maše običajne salve in ravnokar pri petju zahvalne pesmi in cesarske himne. Po cerkvenem opravilu pa so odkorakali meščanska garda, vojaški sanitetni oddelek ženske bolnice in prostovoljni strelci pred c. kr. okrajno glavarstvo, kjer so se poklonili preblagorodnemu gospodu baronu Rechbachu ob navzočnosti vseh vojaških in civilnih dostojanstvenikov in obilo tudi najodličnejšega občinstva. — Nato so se predstavili g. c. kr. okrajnemu glavarju vsi novomeški, cerkveni in civilni predstojniki, zastopniki c. kr. uradov, mestni župan, ter poklonili udanostne čestitke za 85 letnico Njihovega Veličanstva. — Pri sv. maši so bili navzoči tudi: velečastite gospe in gospodične „Rdečega Križa“ s svojo g. predsednico, in oddelek tukajšnjega veteranskega društva s svojim g. načelnikom.

Cesarjeva zahvala armadi ob 85 letnici.

Na predvečer cesarjeve petinosemdesetletnice je prispel na Dunaj vrhovni poveljnik naših armad feldmaršal nadvojvoda Friderik ter je v posebni avdijenci izročil vladarju najspoštlivejše čestitke celokupne avstrijske oborožene sile. Nagovor vrhovnega poveljnika je poslušal cesar v globoki ginjenosti ter je na to odgovoril:

„Če se na Svoj rojstni dan bolj kakor sicer oziram v preteklost in sedanjost, čutim kar najglobokejše, kolike darove Mi prinašajo vdanost in ljubezen, zvestoba in požrtvovalnost v dar in z največjim zadovoljenjem vem ceniti želje Svoje oborožene sile, ki ste Mi jih, Moj ljubi feldmaršal, ravnokar v v srce segajočih besedah izrekli.

Iz cele duše se zahvaljujem Vam in vsem vojščakom do najmlajšega vojaka za vsa junaštva in vztrajnosti blesteče čine, ki jih je skozi celo dogodkov bogato leto zmagovito izvrševala avstro-ogrška vojna sila v zvestem bojnem tovarištvu s slavno nemško armado. Z dušo in srcem sem prisvojih zvestih bojnikov na kopnem in na morju; blagoslova Vsemogočnega prosim za nje. Zaupajoč v božjo previdnost hočemo z združenimi močmi prestati vse preizkušnje, pomanjkanja in nevarnosti, ki nam bodo morda še usojene, dokler ne izvojujemo časten mir, ki bo zajamčil blagor očetnjave. Kakor toplo stiskam roko, ki drži maršalsko palico, tako naj pronikne Moja prisrčna zahvala in Moj pozdrav tja v daljave k Mojim vrlim, ki so na severu in na jugu ščit in meč Avstro-Ogrske. Z Menoj se bo širna domovina kakor sedaj, tako tudi za vso bodočnost zavedala dragocenosti svoje oborožene sile.“

Feldmaršal nadvojvoda Friderik je sporočil ta cesarjev odgovor vsem četam s posebnim armadnim poveljem, ki pravi: „Vojaki! Le en odgovor imamo za te milostljive besede svojega Najvišjega vojnega gospoda: Zvestoba do smrti!“

Kako se pripravi dober sadni mošt.

Dober sadni mošt je zdrava, osvežujoča pijača, ki v mnogih deželah nadomestuje drago vino in pivo.

Peščikasto sadje, ki ga ne moremo svežega po primerni ceni prodati, podelamo najbolje v sadni mošt. Posebno dobro na ta način izkoristimo lahko drobno in nevgledno sadje.

Če hočemo pripraviti dober sadni mošt, moramo pri tem vpoštovati vse ono, kar je treba za pripravo dobrega vina. Pred vsem mora biti sadje popolnoma

zrelo. To velja zlasti o jabolkah, ki jih pri nas mnogi gospodarji še nezrela rabijo za napravo jabolčnika. Kakor ne more dati nezrelo grozdje dobro vino, tako ne more dati nezrelo sadje dober sadjevec. To naj si vsak tak nazadnjaški gospodar dobro zapomni!

Dober sadjevec se da pripraviti bodisi iz samih jabolk, ali pa iz jabolk, pomešanih s hruškami. Same hruške dajo le medlo pijačo. Od jabolk so za to najboljše renete, od hrušk pa moštнице (tepke). Pravilno pripravimo sadjevec tako-le:

Dobro zrela jabolka otresemo in jih zložimo na kakšnem zračnem prostoru, n. pr. na podu na kupe, kjer jih pustimo ležati, da se nekoliko umladijo (spotijo). V tem času se v jabolkah razvije iz škroba sladkor in se ob enem zmanjša kislina.

Hruške, kadar so zrele, lahko otresemo in takoj podelamo v mošt. Nikakor jih pa ne smemo pustiti zgniliti, ker se potem ne dajo ne mleti, ne stiskati (prešati).

Pripravljeno sadje, če je treba poprej v vodi operemo in potem zmeljemo. Kdor sadja ne melje, temveč le tolče ali mečka, ga ne more zadostno oprešati in ga tedaj premalo izkoristi.

Zmleto sadje se pusti nekaj časa ležati, da se lahko bolj izpreša. Ker pa postane potem mošt bolj teman (rjav), prešajo mnogi takoj. Da se zmleto sadje lahko bolj izpreša, je treba vlagati stikalnične koše odvodne vložke, to je iz vrbovega protja spletena dneša, skozi katera mošt pri prešanju bolj zlahka odteka. Na vsak 20 cm debelo plast sadnega tropa je vložiti eno tako odvajalno vložko v koš stikalnice. Ko se trop dobro iztisne, se iz koša izvzame, predrobi in še enkrat izpreša, da se na ta način dobro izkoristi.

V nekaterih krajih je navada, da se izprešan trop poškopri z vodo, se pusti nekaj ur stati in se še-le potem izpreša vdručič. To je seveda mogoče delati le pri sadjevecu, ki ga pripravljamo za domačo rabo; treba pa je takemu moštu pred kipenjem dodati porabljeni množini vode primerno množino sladkorja. Na vsakih 100 l porabljene vode se pridene moštu vsaj 8 do 10 kg sladkorja. Ker se močnejši sadjevec bolje drži in raje čisti, je priporočljivo, zlasti tam kjer hočemo pridelati dobro pijačo za prodajo, dodati sadnemu moštu pred kipenjem nekaj sladkorja (2 do 4 kg sladkorja na 100 l mošta).

Zelo se sadni mošt zboljša in dobi prijeten vinski okus, ako se ga pusti nekaj časa (kakih 48 ur) predno se ga napolni v sod, kipeti na grozdnih tropinah. Potem se iz tropin izpreša in dokipi v sodu. Pri tem navzame sadni mošt iz vinskega tropa primerno množino čreslovine (tanina), ki manjka zlasti jabolčniku, se vsled tega tudi raje čisti.

Kdor nima vinskih tropin na razpolago, ta napolni izprešan sadni mošt takoj v sode in ga pusti tam pri primerni toploti (12—14° R kipeti).

Sod, ki se ne sme do vrha napolniti, je zapreti s kipečno veho ali pa vsaj veho pokriti z vrečico, napolnjeno s čistim, izpranim, suhim peskom. V nekaterih krajih je navada, da se pusti mošt kipeti pri odprti vehi in se sod vedno dotaka tako, da mošt pene ven meče. Ta način naprave

LISTEK.

Zgodovinskokrajepisna imena.

1. Šent Rupert.

Spisal Ivan Steklasa.

Eden najlepših krajev na Dolenjskem je brez dvoma šentruperška dolina med Mirno, Šent Rupertom in Mokronogom. V skrajnem severnem kotu te doline, četrte ure od vinorodnih gor, stoji prijazna vas Šent Rupert s krasno gotično župnijsko cerkvijo v njeni sredini. Kako in kdaj je dobila ta vas svoje ime?

Po vsej okolici današnjega Šent Ruperta se nahaja trdi lapor, ki se lomi kakor škrlje in prav lahko obdeluje. Po tej zemeljski tvorbi se je zval ves ta kraj prvotno Škrljevo, a še posebej grad Škrljevo, ki je bil gotovo že pred 1000 leti sezidan na kakšnem poprejšnjem selišču na eni najlepših točk šentruperške doline. Zval je je gotovo precej tako, ker so bili utemeljitelji njegovi seliški grofi slovenskega rodu. Nemško ime pa je dobil grad od napačno zapisanega slovenskega imena kot Chrilouna, Chrilowa, Crilovg, Creyla, ker je bil pisec dotičnih listin gotovo tujec in nevesč slovenskega jezika ter je spakedral lepo slovensko ime v zgoraj omenjene spake.

Pri vsem tem pokazuje pa tudi še ta kriva pisava na prvotno slovensko ime skrill, skrila, skrillast, skrillov. Še bolj pa so pokazili lepo slovensko ime, ko so začeli pisati Crailau, Greulach.

Znano je, da so po tem kraju razširjali krščansko vero najprej oglejski misijonarji. L. 796 pa so prišli panonski Slovenci pod solnograškega nadškofa, ki je utrdil svojo moč tudi v zemljah pod Dravo, kar je trajalo pa le do l. 811. V tem času so prišli solnograški misijonarji po savinjski dolini tudi v naše kraje, kjer so razširili češčenje sv. Ruperta. Verjetno je, da je bil vpliv solnograških misijonarjev takrat v teh krajih jači nego oglejskih ter so mogli tako postaviti že obstoječi cerkvi za patrona sv. Ruperta, ki se je ravno takrat začel najbolj častiti po solnograški nadškofiji. Cerkev, posvečena sv. Rupertu, je stala tukaj gotovo že za blažene Heme, dasi se pripisuje zidanje njej sami. L. 1044 je podelila Hema ves kraj s Škrljevim in tudi z misijonsko cerkvijo samostanu Marije Device na Krki na Koroškem. L. 1163 je bila cerkev sv. Ruperta že župnijska. Tega leta se imenuje prvi poznati župnik Weriland. Selišče, kjer je stala cerkev, se pa ne imenuje še Šent Rupert, nego cerkev sv. Ruperta pri Škrljevem (apud Crilovg in ecclesia S.

Ruberti). V listini iz l. 1288 se zove le župnija Škrljevo (plebes Creyla). V desetinskih zapisnikih iz l. 1296, 1323 in 1370 se imenuje župnija svetega Ruperta v Marki (plebes s. Ruperti in Marchia). Še-le l. 1354 se omenja Šent Rupert prvokrat kot posebno selišče od Škrljevega (saud Ruprecht bei Kreilau), a l. 1376 se navaja Šent Rupert prvokrat brez dodatka pri Škrljevem (ad sanctum Rupertum). To pa pomeni, da je bila takrat ta vas s svojo župnijsko cerkvijo že uglednejša od samega Škrljevega. Od l. 1393, ko so postali celjski grofi patroni šentruperške župnije, se je pisalo po navadi Šent Rupert pri Mokronogu ali župnija sv. Ruperta pri Mokronogu (plebes sancti Ruperti prope Nassenfues), kakor je to še dandanes običaj. Od tega časa pride Škrljevo v ozadje, Mokronog pa v ospredje. Šent Rupert je tedaj dobil svoje današnje ime po patronu tamošnje cerkve sv. Ruperta kmalu potem, ko se je uvelo njegovo češčenje, kot vas pa se omenja v listini prvokrat še-le l. 1354; vendar je to selišče pri vsem tem velika starina. — (Obširno zgodovino te župnije najde čitatelj v istega pisatelja zanimivi knjigi, ki jo Dolenjem toplo priporočamo in se dobiva tudi v knjigarni J. Krajec nasl. vezana za ceno 5 kron. Uredn.)

sadjevca ni priporočljiv, prvič ker iz njega v penah odhaja obilo kvasnic (kiselnih gliv), vsled česar je kipeenje nepopolno; drugič pa, ker se na odtekaajočih penah zarede razne škodljive, zlasti očetne glivice, ki preidejo potem v mošt in ga pokvarijo. Zato se tudi tako pripravljen mošt v naslednjem poletju posebno rad scika.

Po končanem kipeenju se sod z moštom do vrha zalije in se s kipelno vežo zamaši. Kdor nima kipelne veže, zamaši naj sod z navadno vežo, ampak le bolj na rahlo, da zamore pri dokipevanju se razvijajoča ogljikova kislina uhajati. Če hočemo mošt še bolj zboljšati, primešamo mu vse vinske drože, ki smo jih dobili pri prvem pretakanju vina, katero se v tem slučaju izvrši koncem novembra. Ko so se vinske drože v moštu zopet dobro polegale, pretočimo tudi sadjavec v nekoliko zažveplan sod. Kdor nima vinskih drož, ta naj pretoči sadni mošt do konca meseca decembra v nekoliko zažveplan sod. Sod je nato do vrha zaliti in zamašiti. Da se mošt ne kviri, to je, da ne postane kanast, je sode treba vedno polne in snažne držati, to je, vsaj vsakih 14 dni do vrha zaliti in zunaj obrisati. Spomladi se mošt pretoči še enkrat in se ga pri tem lahko raztoči v manjšo posodo. Manjši sod se nastavi, večjega se pa z zalivanjem polnega drži.

Pri napravi in shranjevanju mošta je enako, kakor pri vinu, treba snažno ravnanje. Sodi, v katere se mošt polni ali pretaka, morajo biti vedno snažni in brez tujega duha. Če niso dobri, treba jih je pa prej dobro osnažiti in z vrelo vodo, kateri smo pridedali nekaj sode, dobro in večkrat zakuhati. Zakuho pa moramo vedno še toplo izliti, drugače zakuhavanje nič ne koristi. Stiskalnice, sadni mlini in drugo orodje, mora biti tudi snažno. Železa se je pri njih kolikor mogoče ogibati. Na vsak način pa morajo biti vsi železni deli skrbno osnaženi, ne rjasti in če le mogoče, polakirani. Železna rja se namreč v moštu topi in povzroča, da mošt po pretakanju počrni. Da se mošt ne scika, ga je treba, zlasti čez poletje, shranjevati v polnih sodih in v hladni kleti.

B. Skaliky.

Naši letošnji pridelki.

Kako lepo je letos vse kazalo in kako dobra in bogata letina se nam je obetala! Ali če pregledujemo naše žitne pridelke in naše sadeže, ki so še zunaj na njivah in drugih zemljiščih, pa vidimo, da so skoraj vsi sadeži več ali manj trpeli in da bo pri enem in drugem sadežu manj letine, kakor se je pričakovalo. Deloma so trpeli pridelki na rastlinskih boleznih, deloma na drugih poškodbah.

Najvažnejše naše žito, naša pšenica je trpela zaradi poleganja in deloma tudi zaradi žitne riže. Posebno po nižjih in zavetnih legah. Zrnje ni tako polno in težko, kakor se je pričakovalo in naravno je, da ga je vsled tega tudi manj. Rž je nekaj malega trpela v cvetju zaradi deževnega vremena, zato ni imela tako polnovrstnega klasja kakor druga leta. Primeroma dobro je vspel ječmen. Oves bo pa tudi lažjega zrnja, ker je preveč polegel.

Nenavadno lepa je pa letos turšica, ki bo dala, če Bog da, izredno bogat pridelok, ki bo veliko zalegel pri kmeti hiši.

Naš vsakdanji krompir se tudi kviri. Kako lepo zelen je bil do zadnjega časa, sedaj pa stoji na marsikateri njivi požgan in popalen. Napadla ga je krompirjeva plesen, ki je v malo dneh dokončala svoje pogubno delo in ki ga preti nadaljevati sedaj tudi še na gomolju. Prizadet je zlasti zgodnji krompir, prizadet pa tudi pozni krompir. Pri zgodnjem krompirju je veliko gnjilega, posebno na težkih in bolj vlažnih tleh. Treba bo letos krompir z vso previdnostjo spravljati v naše kleti, da ne bomo trpeli še večje škode.

Fižolovo stročje je letos marsikje bolno in napadeno od glivic, ki narejajo po stročju tiste črne in nekoliko vdrtne pege, podobne črnim kozam. Nizki fižol in tudi nakolene kažeta sicer še dosti dobro.

Pesa se tudi pali. Po listju so se pokazale rujave okrogle pegice, ki se tako množé, da postane nazadnje ves list suh. Ker se pri tako napadeni pesi ustavlja vsa rast, se je bati, da bo letošnja pesa marsikje drobna.

Po strniščni detelji se je letos močno pojavila predenica. Marsikatero deteljišče je čez in čez prepreženo s to rastlinsko golaznijo, ki ovija in mori mlado deteljo, ne da bi se ji mogli vspešno v bran postaviti, ker nimamo v tej dobi nobenega pripravnega in izdatnega pripomočka proti tej zajedalki.

Tudi po travnikih se je med otavo sem in tja razpasla ta škodljivka in dela kvaro letošnjemu pridelku. Sicer so pa travniki marsikje trpeli vsled poplav in sicer pred prvo in sedaj zopet pred drugo košnjo tako, da se je in da se bo še spravilo precej blatne krme. Pozno prvo košnjo je kvarilo tudi deževno vreme.

In kaj naj rečemo nazadnje o naših vinogradih? Marsikateri naš vinogradnik bo milo tožil, da mu je peronospora vzela letošnji pridelok, ker ni o pravem času poskrbnil svojih trt. Mnogi vinogradi so trpeli pa tudi zaradi letošnje toče, ki mora vsako leto obiskati naše dolenske vinograde in napraviti nekaj težke škode po njih.

Toča je letos sem in tja po Dolenskem napravila veliko škodo tudi na drugih sadežih.

Bogata letina pa, ki se nam je skrajša obetala, se bo pri enem in drugem sadežu močno skrčila, brez krivde kmetovalca, ki se je letos na vse načine trudil, obdelati dobro svoja zemljišča. Rohrman.

Dopisi.

Iz Kostanjevice. Kakor svitla zvezdica na oblačnem obnebu se mi zdi lepa slovesnost, kateri pričel sta bili pred vsem farni občini kostanjeviška in svetokriška. Omega avgusta je obhajal svojo zlato mašo č. g. Damjan Pavlič, župnik kostanjeviški. Mesto kostanjeviško je obleklo za ta izvenreden dogodek praznično obleko. Res, nad vse marljive so bile dekleta, ki so toliko množino zelenja in cvetja povile v vence. Slavnostni govornik je bil č. g. Ant. Lesjak, župnik in kn.-šk. duh. svetnik šentjernejski. V izbranih besedah je kazal, kaj je goreč dušni pastir svojim ovčicam. Zato se pa tudi sovražnikom sv. Cerkve v polu preteklem času ni posrečilo kljub vsemu obrekovanju in natolcevanju, da bi napravili razdor mej čredo in pastirjem. Vse sv. zvanje dušnega pastirja je tako, da ga mora čreda spoštovati in ljubiti. Za to edinstvo je pa tudi nebeški Pastir pri zadnji večerji prosil svojega nebeškega Očeta... Ne prosim Te samo za te, marveč tudi za tiste, ki bodo po njih besedi v me verovali, da bodo vsi eno kakor si Ti v meni in jaz v Tebi...!

Pri slavnostnem obedu se je zbralo lepo število gostov krog zlatomašnika. Bili so zastopani vsi uradi, kar je čast. družbi podelilo posebno ljubko pisano sliko. V prisrčnih napitnicah nam je hitro potekel prijetni čas.

Č. g. Kozma Pavlič pa je pel zlato mašo na praznik Marijinega vnebovzeta. Slavnostni govornik mu je bil prč. g. dekan Fr. Schwajger. Tudi sv. Križ je pokazal sijajno, kako ljubi in spoštuje svojega dušnega pastirja. Zlatomašniku pa je veselja prekipevalo srce, ker se je prelepa svečanost mogla vršiti v veličastni, po njegovem obilnem trudu pozidani novi hiši božji. Čudno! Zlatomašnika skupaj pred rojstvom, oba duhovnika, oba en dan primicirala, oba en dan godujeta, oba postala zlatomašnika, njuni župniji sta si najbližji sosedi...

Mi njima kličemo iz srea: Bog Vaju ohrani še v vinogradu Gospodovem toliko časa: da današnja zlata — v diamantno spremeni se — sv. maša!

Iz sv. Križa pri Kostanjevici. Sv. Križ je paradiz! Ta izrek je veljal pred vsem pretečeni teden za našo faro. Saj je bila okrašena z nebrot mlajev in mlajčkov. Raz vsako hišo je plapolala trobojnica ter oznanjala, da praznuje križevska fara velik praznik. Pridne žene in dekleta so za kratek čas kar pozabile, da živimo v resnem vojskinem času, ter so z veliko vztrajnostjo pletle vence in snažile ter krasile veličastno našo farno cerkev. Osi-velim možem so se kar pomladila lica, da so prav z mladeniškim ognjem sodelovali pri okraševanju cerkve ter kakor fantje dvajsetih let postavljali mlaje in slavoloke. Z žarečim obrazom so pribijali napise z besedami: „Pozdravljen, zlatomašnik, naš tolažnik — zdravnik teles — duš rešenik!“ — Zlatomašnika imamo v svoji sredi, zato so vesela naša srea; zlatomašnika, ki je že skoro 30 let naš dušni pastir, ki je torej med nami preživel svojo moško dobo in nas gotovo tudi v svoji starosti ne bo zapustil. Na polju dela je osivel — na polju dela bo umrl, ker je še trden, čil in zdrav — prava gorenjska korenina.

Po tednu priprav se je približal veseli dan, 15. avgust, dan zlate maše. Vse je vrelo v sv. Križ, da vidi gospoda svetnika Kozma Pavliča ob njegovi petdesetletnici. Človek bi mislil, da bo videl starčka sključenega — toda videli smo moža še pri polni moči z močnim mladeniškim glasom. Ako bi krstna knjiga ne pričala, bi pač ne mogli verjeti, da se mu začrtava na orjaških plečih že osmi križ, tako lahkih korakov in lepo pokonci je stopal pred altar Gospodov, ter opravil svojo daritev v navzočnosti prč. g. dekana — ki je imel prelep slavnostni govor; prispeli pa so k nam tudi večina prejšnjih kaplanov, kakor tudi prč. gospodje iz sosednih župnij. Vsi skupaj pa smo molili: „Naj Bog usliši vročo prošnjo našo, da mu darujete še diamantno mašo.“

Domače in tuje novice.

• **Proslava 85. rojstnega dne Nj. Veličanstva v cesarice Elizabete rezervni bolnici v Novem mestu.** Povodom 85. rojstnega dne Nj. Veličanstva se je udeležilo vse vojaštvo, katero je zmožno hoditi, pontifikalne sv. maše v kapiteljski cerkvi pod vodstvom sanitete. Opoldne so dobili pri kosilu priboljšek obstoječ iz svinjske pečenke, vina in cigaret oz. cigar. Popoldne ob 4. uri pa so čast. dame Rdečega Križa pod vodstvom preblagorodne g. baronice Rechbachove priredile na vrtu bolnišnice južino, pri kateri so bili obdarovani s poticami, šartelnom, čajem in cigaretami. Prireditve so počastili tudi gospodje od oficirskega dineja. Radost je bilo brati vojakom raz obraza, ko so videli, kako blaga in radodarna srca bijejo za nje tu v Novem mestu. Obrazi vseh so se obračali na kip Nj. Veličanstva in napivali so mu želeč zdravja, da bi Vsemogočni še dolgo ohranil sivolasega vladarja mogočne Avstrije. Fotograf Dolenc je fotografiral celo skupino. Da se je slavnost izvršila na tako sijajen način, se je v prvi vrsti zahvaliti cenj. damam Rdečega Križa, katere se niso strašile truda in potov, da so nabrale od posameznikov darove. Novomeščani in okoličani so zopet sijajno dokazali njihovo radodarnost. — V namen pogostitve so darovali sledeči p. n. gospodje, gospe in gospodične: Ana Zupan Ljubljana 1 canjo grozdja; Franc Majzelj Bela cerkev 120 litrov vina; Martin Andrejčič Škocjan 3 škat. cigaret; pl. Langer Bršljin 2 potici, 1500 cigaret; dr. Bertsche Poganice 2 potici; Gebauer Šmihel 4 krone; Gorjany Ruprčvrh 2 potici, 500 cigaret, 50 cigar; Witschl

Kandija 2 potici; Appe Kandija 1 potico; Ulm Klevevž 3 potice, 500 cigaret; grof Margheri v Otočicah in plem. Pöll 3 potice, orehe, moko, čaj in rum; baronica Rechbach velik zavoj čaja in več steklenic ruma; Gerdešič 1 jerbas jabolk, 4 l vina, eno četrtino kg čaja, eno četrtino litra žganja; Arch čaj, sladkor, 200 cigaret; Smolik sladkor; Mimi Turk 2 krone; Eckel rum, sladkor; Bergmann 1 korbo jabolk; dr. Strašek buhtelne, 100 cigaret; dr. Vavpotič 1 potico, 100 cigar; Küssel 1 potico; Lončar 2 potici; dr. pl. Kočevar 100 cigaret; Mramor 2 potici; Fabjan 5 l vina, 3 klobase; Murgelj sladkor, čaj; Kalčič 2 potici; Mogolič 1 potico. Darovali so še nadalje v druge namene: g. M. Seidl 2 mernika krompirja; g. J. Ferlič 3 mernike krompirja; g. J. Turk 3 steklenice breskovega izvlečka, g. Antonija Pavlin v Čadražah 5 glav zelja, 16 kumar in 1 mernik pšenice. — Dne 22. avgusta 1915 so priredili novomeški prijatelji godbe koncert pri Tučku v korist ranjencem v tuk. bolnici. Dohodek pr. 71 K 40 v, kate-rega smo prejeli, bomo porabili po naročilu dariteljev za priboljšek vojaštvu. — Težko je zahvaliti se vsakemu posamezniku, bodi toraj na tem mestu izrečena zahvala vsem onim, ki so na katerekoli način prispevali, da se je rojstni dan Nj. Veličanstva obhajal na tako sijajen način. Istotako prisrčna hvala velja gosp. prijateljem godbe za znatni znesek, kakor tudi vsem drugim dobrotnikom zavoda!

Farna procesija k sv. Roku, ki se zaradi deževja ni mogla izvršiti pretečeno nedeljo, gre v nedeljo, 29. avgusta, ob istem času iz kapiteljske cerkve, kakor je bilo naznanjeno, in z istim vspehom. Meščanje, pridite mnogoštevilno, da prosimo Boga za zmago našega orožja in za skorajšnji mir, in sv. Roku se pa priporočimo, da nas s svojo mogočno priprošnjo pri Bogu obvaruje kužne bolezni!

Koncert v Toplicah se je zaradi izvanredno slabega vremena moral odložiti na nedeljo, 29. t. m., ker za tako deževje transport instrumentov ni bil urejen. V nedeljo pa se vrši koncert pri vsakem vremenu. Začetek bode ob 7. uri popoldne in ne ob polu 8. uri, sicer pa z istim zanimivim vspehom in v prid bolnim vojakom. Prijatelji godbe, pridite tudi iz Novega mesta in drugih bližnjih krajev na koncert v Toplice, ki bode v zdraviliški dvorani.

Koncert pri Tučku, ki se je vršil v nedeljo, 22. t. m., uprizorjen po novomeških gospodih prijateljih godbe, je bil v kljub neugodnemu vremenu nad vse pričakovanje dobro obiskovan. Bil je pa tudi vspeh mičen in prednašanje godbe izborna. Da je bilo občinstvo s koncertom povsem zadovoljno, je pokazalo z veliko radodarnostjo, ker se je nabralo 71 K 40 vin., katera svota se je izročila vodstvu Cesarice Elizabete bolnice v prid ranjenim bojevnikom.

Imenovanje. Tukajšnji polkovni zdravnik g. Evgen Roth je imenovan štabnim zdravnikom.

Za goriške begunce je daroval samostan prč. oo. kartuzijanov v Pleteljah po milost. g. proštu dr. Elbertu 100 kron. — Srčna zahvala!

Procesija k sv. Roku. Na dan sv. Roka, 16. t. m., je bila procesija za otroke tukajšne deške in dekliške ljudske šole. Vreme prav posebno ni bilo ugodno. Otroci so se zbrali v kapiteljski cerkvi, odkoder jih je peljal g. vikar. Bila je slaba udeležba, posebno od strani dečkov. Otroci tako imenovani „boljših“ rodbin sploh ni bilo videti, kakor bi tem ne bilo treba moliti. Pri Šmihelu se je pridružila ondotna mladina. Zgoditi bi se pa moralo nasprotno, ker šmihelski otroci so bili v zelo velikem številu zbrani, za kar gre seveda posebna zasluga g. župniku in učiteljstvu. Takoj po prihodu v cerkev je g. župnik Trškan v jako lepem, otroku primernem govoru, pojasnil namen procesije in mladino opo-

minjal, naj moli za cesarja, papeža in naše vojake. Sv. mašo je daroval g. vikar. Po maši je bilo darovanje, katerega so se mali v obilnem številu udeležili ter darovali za „Rdeči Križ“ 38 K 91 v. Pohvalo je pa treba izreči šmihelskim učenkam, ki so med potjo in sv. mašo prav lepo pele. Bog daj, da bi bile uslišane molitve naših malih!

Umrli je 25. avgusta ponoči v bolnici č. gg. Usmiljenih bratov v Kandiji preč. g. Jožef Omers, župnik v pokoju v Sežani. Rojen je bil 14. marca 1845. l. v Lahovčah na Gorenjskem. Pogreb je bil 26. avgusta ob 4. uri popoldne na šmihelsko pokopališče. — R. I. P.!

V bolnici Usmiljenih bratov v Kandiji se nahaja ranjenec Mihael Manja, katerega je zadelo 6 krogelj. Štiri so ga zadele na srbskem — dve pa na italijanskem bojišču. Bil je pa pri vsem tem tako srečen, da bo imel še vse ude zdrave, ko se mu izvleče še zadnja svinčenka, katero ima do sedaj v levem stegnu. — V omenjeni bolnici so bili v zadnjem času sprejeti še sledeči ponesrečenci domačini: Janez Bizjak, učenec ljudske šole v Št. Jerneju, katerega je po nesreči ukosil njegov tovariš in mu prerezal mečo desne noge. — Franc Bratkovič, učenec ljudske šole v Št. Jerneju, se je obstrlel z dinamitno patrono, katerega mu je odrgala tri prste leve roke. — Jože Ivanetič, pos. sin iz Sadinje vasi pri Semiču, si je poškodoval desno nogo, katero mu je voz pomečkal. — Jože Vavtar, zidar z Vel. Vidma pri Št. Lovrencu, je bil napaden od nekega artiljerijskega desetnika, ki se je mudil v Št. Lovrencu, in mu je z nožem prerezal mišice levega nadlehtja. Dotični desetnik, katerega ime ni znano, je ranil tam tudi nekega družega moža, Vavtarjevega tovariša, in nato pobegnil.

Iz zasedene dežele se je oglasil č. g. Valentin Knavs, dolenski rojak, sedaj vikar Logje, pošta Breginj. Dopisnica z dne 2. avg. je došla s posredovanjem Mednarodnega komiteja „Rdečega Križa“ v Genfu — via Bologna in Zürich — dne 25. avgusta v Novomestu.

Posredovalnica za begunce uraduje vsaki dan od 9. do 11. ure dopoldne v hiši „Illovsy“ nasproti tiskarne J. Krajec nasl.

Potres z dobro čutečim sunkom in bobnenjem je bil v Novem mestu v sredo ob 8. uri in 38 minut dopoldne. Smer mu je bila iz jugozahoda.

Iz ruskega ujetništva je naznanil Janez Kavšek iz Orenburga, da je tam nekje v ujetništvu tudi Viktor Žagar, p. d. Mahaličev iz Birčne vasi, obč. Šmihel. — Oglasil se je prvič o Mali Maši lani Jožef Glavič iz Potočarske vasi pri Bršljinu, drugič pa je pisal še-le 16. aprila 1915, da je zdrav in da biva v vasi Semenofka, pošta St. Kamenka, Saratovska gubernija.

Prosimo vljudno dotičnika, ki je dobil vojno dopisnico na novomeški pošti, na kateri je bilo tudi naznanjeno, da se nahaja Martin Planinšek iz Dol. Kamenc skupaj s piscem v nekem ujetništvu, da blagovoli naznaniti naslov na Planinška uredništvu „Dol. Novic“.

Iz ruskega ujetništva je pisal svojim starišem Jožef Šenicar iz Smolenje vasi št. 29, da se nahaja od dne 23. decembra 1914 v Turkestanu. Vojno dopisnico je pisal 27. januarja 1915 in je potrebovala 80 dni do tukaj. Od takrat ni več pisal.

Omejitev razpošiljanja nečednega perila, vže porabljenih (ponošnih) oblek in vže na videz zelo zamazanih paketov. C. kr. trgovsko ministrstvo je o napominjani zadevi izdalo posebni ukaz, iz katerega naslednje posnamemo: Da se zabrani razširjanje prenosnih boleznih se: a) paketi iz okuženih krajev z nečednim perilom ali s ponošeno obleko, b) potem paketi sploh — brez ozira na provenienco — ako vsebujejo mrčesasto (ušivo) perilo ali tako obleko, in c) istotako tudi paketi z zamazanem vnanjim povitkom — sploh ne sprejemajo na poštah uradih; istotako se tudi ne odpravljajo in ne dostavljajo

po pošti. Pri pošiljateljstvih, ki so sicer drugače označene, o katerih se pa domneva, da vsebujejo pod a) in b) navedene predmete, vpraša se pošiljatelja glede vsebine. Sprejem takih pošiljatev se takrat odkloni, ako se sumnja po izjavi odpošiljatelja potrdi, ali ako on odgovor odkloni, ali pa le izogibno odgovarja. Poštne uradi so upravičeni vsikdar, ako sumijo, da vsebuje pošiljatev pod a) in b) označene predmete, paket odpreti. To se vrši ob navzočnosti povabljenega odpošiljatelja, ali pa od njega označenega namestnika, eventualno ob navzočnosti dveh prič. Le-te se tudi takrat pritegne, ako se pošiljatev še-le pozneje, ko je bila vže odpravljena, odpre. Takrat se pošiljatev, ako se domnevanje uresniči, takoj sežge; prav tako se ima tudi ravnati s pošiljateljstvi, katere vže na zunaj kažejo znamenja, da so mrčesaste (ušive). O napominjanih dejanjih sestavi se zapisnik, o katerem se poleg policijske oblasti obvesti tudi pošiljatelj. — Pošiljatelj jamči za vsako škodo, ki bi nastala vsled tega, da se ni ravnal po predpisih; pošiljatev same ostanejo izključene iz jamstva poštnega zavoda.

Oklic. Naše junaške čete na jugu rabijo nujno veliko število praznih vreč, dolgih prilično 60 cm in širokih prilično 40 cm. Vreče naj bodo napravljene iz trdnega blaga (najbolje iz navadnega platna za vreče). Imajo naj na odprti strani močno vrvico za zavezo in naj bodo neopazljive (rujavkaste ali sivkaste) barve. Tudi že rabljene vreče so dobro došle, če so še dovolj trdne. Za vreče bi se moglo na zahtevo po kakovosti tudi plačati znesek 50 do 70 vinarjev za kos. Takojšnje nabavljanje in šivanje takih vreč je najnujnejša patrijotična dolžnost, in vsakdo, ki daruje ali prepusti vojaški upravi le eno vrečo, bo pripomogel, da se zavratnega sovražnika, kiograža našo domovino, zanesljivo in sijajno premaga. Na delo torej vse prebivalstvo kranjsko, zlasti pa naše vrle žene in dekleta! Na najnujnejše delo! Mesto Ljubljana je na oklic gospoda župana dalo vsej deželi dober zgled s tem, da je darovalo v isti namen dosedaj že 8312 vreč. Vreče naj se oddajajo pri občinskih uradih, ki bodo potem izročili večje množine nabranih vreč na pristojno c. kr. okrajno glavarstvo, da jih odpošlje na vojaško upravo.

C. kr. deželno predsedništvo v Ljubljani.

Poziv na nabiranje robidnih in jagodnih (smukvičnih) listov kot nadomestilo za čaj za vojake. Čaj je jako važno živilo za armado, kojega uvoz nam je sovražnik preprečil. Na srečo razpolagamo, kakor je med drugim izkušnja v zadnjem času pokazala, z nadomestilom in sicer domačega izvira; čaj iz mladih robidnih in jagodnih (smukvičnih) listov. Letos je potreba tega čaja večja nego v preteklem letu, treba je zatorej nabirati veliko množino robidnega in jagodnega listja da ne bodo trpeli prej ali slej naši vojaki na pomanjkanju čaja. — Nabiranje robidnih in jagodnih (smukvičnih) listov poskrbje najbolje občinski uradi in šole. Tam kjer se pogosto dobijo robide in jagode (smukvice), nabira naj šolska mladina njihove liste ob šole prostih dneh s privolitvijo dotičnega posestnika in pod nadzorstvom in vodstvom kake učne osebe. — Pri nabiranju in nadaljnem ravnanju z nabranimi listi, treba se je držati sledečih pravil: 1. Nabirati je treba robidne liste posebej in jagodne liste posebej. 2. Priporočje se nabirati le mlade in nežne liste, ker samo taki dajejo dober čaj. Slabobarvni in stari listi niso samo nič vredni, temveč skvarijo celo pridelek. 3. Nabirati je treba liste izključno le ob suhem vremenu. 4. Nabrane liste se mora čimprej in z največjo pozornostjo posušiti, najbolje na solncu. Ako bi se moralo sušiti jih v senci, naj se to zgodi v zračnih prostorih, v katerih ni prahu, n. pr. na podstrešju in, če-le mogoče,

na lesah ali pletenicah, ki so prevlečene s suknom. Čim močnejši je preprih, tem hitreje se sušijo listi in tem lepše je tudi dobljeno blago. Liste, ki so v tankih plasteh razprostrti, naj se večkrat obrača in suši toliko časa, dokler se ne začnejo lomiti. Pri neugodnem vremenu se lahko suši previdno v malo zakurjeni peči ali pa v sušilnici za sadje. 5. Posušeni listi naj se zamotavajo zgodaj in ob vlažnih dneh, kar je najbolj primerno, ker so listi v tem času najbolj gibčni ter se ne lomijo tako lahko. Na noben način pa ne smejo biti vlažni, ker lahko oplesnijo in postanejo tako nerabni. 6. Suhi listi naj se zamotajo v vreče ali zaboje in sicer robidni listi posebej in jagodni (smukvični) listi posebej. 7. Pošiljati neskrbno posušene liste ali pa celo sveže (neposušene) je brez pomena. 8. Manjše pošiljatev naj se pošljejo po pošti, večje pa po železnici tvrdki: Viktor Adler, Fabrik chemischer Produkte in Oberlaa bei Wien (postaja Oberlaa c. kr. državnih železnic) kjer se pod nadzorstvom c. kr. kmetijsko-kemičnega poskuševališča nadalje obdelajo in nato dostavijo določenemu namenu. 9. Zavojev se ne more vrniti, ker služijo za svoječasno razpošiljanje čaja.

Surovi petrolej se je zaplenil s cesarsko odredbo. Vsled vojske niso iz Galicije odvažali surovega petroleja, zato je začelo primanjkovati bencina, petroleja in olja za mazanje. Da se torej pospeši čiščenje surovega olja, se je zaplenil.

Prve italijanske zvonove za našo vojno zbirko je uplenil 30. julija poročnik Pifferrer z majhno patrolo v neki večji italijanski vasi. Porabili jih bodo za ulivanje naših topov.

Kot prilogo pridejali smo današnjemu listu cenik najvišjih cen za živila v novomeškem c. kr. okrajnem glavarstvu.

Vojni pregled.

Trdnjava Novo Georgiewsk, zadnja sovražnikova opora na Poljskem, je padla. Ujetih je bilo 6 ruskih generalov in 85.000 mož ter zaplenjenih nad 700 topov. K temu padcu trdnjave so avstrijski topovi veliko pripomogli. — Velik del ruskih čet je vržen v trdnjavsko ozemlje Brest-Litovska. — Rusi so zelo zmedeni. Duma se bo posvetovala o predlogu, da naj se vse tiste, ki so zakrivilo izgubo Galicije in Poljske, izroči javnim sodiščem. — Rusi urijo dva milijona mož. — Ruska vlada je rumunski predložila poseben zadnji predlog, da bi v zadnjem trenutku pridobila Rumunijo s sijajnimi ponudbami. — Naše čete so zasedle Kowel, ki je važno železniško križišče blizu 90 km vzhodno od Cholma. Kowel leži ob reki Turiji in šteje okolu 30.000 prebivalcev. — Severozahodno od Bresta-Litovskega so bili Rusi vnovič vrženi nazaj. — Francosko časopisje obupuje nad položajem ruske vojske. — Grški kralj je poveril sestavo ministrstva Venizelosu, ki je sprejel to naročilo. — Grška se pripravlja na vojno za vsak slučaj. Pri Solunu je zbrala 30.000 mož. — Ruska poslanika v Sofiji in Atenah sta pozvana, da vložita prošnjo za odstop. — Iz Galaca poročja Bukareška „Minerva“, da je šlo zadnje čase veliko francoske, angleške in japonske municije na Rusko. V donavskem pristanišču Reni leži 4500 vreč moke za Srbijo. Ravnotam zidajo tudi železnico k Donavi. — Angleški kralj in kraljica se bojita Zeppelinovcev zato bežita na severno Angleško. — Zeppelinovci so povzročili v Londonu že veliko škode zlasti v vzhodnem delu mesta, kjer je bilo porušenih več hiš. — Na južnem krilu primorske bojne črte je premagala naša težka artiljerija sovražne topove obizlivu Soče. — Italijani so izpraznili vzhodno od Tržiča svoje jarke in so bežali pred ognjem naših topov. — Vsi laški napadi na Krasu in Tolminu so

bili krvavo odbiti. — Italija je napovedala 22. t. m. Turčiji vojno. To je 21. vojna napoved v sedanji svetovni vojski. Pravih razlogov seveda Italija nima za to napoved. — Laške želje so pač, da vojna napoved Italije Turčiji potegne tudi balkanske države v vojsko. Ona misli cló, da obstoja med njo in Rumunijo pogodba, da mora Rumunija prva v vojno, če napove Italija Turčiji vojno. To pa ni resnica, ker Rumunija je še vedno gospodar svoje usode.

Najnovejše vesti.

Včerajšnje večerno zvonjenje razkapiteljskega zvonika nam je naznanjalo radostno vest, da je padla mogočna trdnjava

Brest-Litowsk.

Kor. urad potrjuje to danes v brzovjavki.

Dunaj, 25. avgusta. Uradno se poroča: Na odseku Dobrdoške visoke planote je bila sovražna pehota, ki se je vgnjezdila na južnem robu Griže Brda, po ognju naših topov prisiljena, da je hitro zapustila svojo postojanko. — Našo bojno črto južnozahodno od Sv. Martina je zopet obstreljevala težka artiljerija. Opoldne so pričeli Italijani tu iznova napadati, a bili so odbiti ravnotako, kakor predvčerajšnjim; došli so le blizu naše obrambne črte. — Predgoriškim in tolminskim obmostjem kakor tudi na Krnu je bilo primeroma mirno. Živahpo pa deluje sovražnik pred Bovcem in Rajblom. — V tirolskem ozemlju se je razvilo več bojov. — Sinoči je pričela prodirati sovražna pehota proti zahodnemu odseku Lavaronske visoke planote. Na obeh straneh Tonalske ceste napada od jutranje zarje več italijanskih bataljonov. Boj se tu še bije. — Artiljerijski boji se nadaljujejo skoraj ob celi meji.

Namestnik načelnika generalnega štaba: pl. Höfer, fml.

Belokranjski vestnik.

Iz Črnomlja. Cesarjev rojstni dan se je praznoval nad vse sijajno. Na predvečer se je med slovesnim pritrkavanjem zvonov mesto razsvetlilo in razobesile zastave, ki so raz vseh oken plapolale. Bil je očarujoč pogled na mnogovrstne lučice in lampijončke in vmes cesarske, deželne in mestne zastave. Posebno se je izkazalo stanovanje g. okr. glavarja na glavnem trgu v poslopju „Posojilnice“.

Na Rokovo 16. avgusta se je vršila vsakoletna zaobljubljena procesija k sv. Križu na Graškem vrhu (Gradezberg). Strašna morilka kolera, ki je leta 1855 razsajala po kočevskem in črnomaljskem okraju, je prisilila Kočevarje iz koprivniške župnije, da so se zaobljubili k vsakoletnemu romanju na Rokovo k sv. Križu na Gradezberg, kar tudi vestno in vztrajno izpolnjujejo, o čemur se lahko vsakdo prepriča, ako se udeleži te procesije iz Koprivnika k poltretje ure oddaljenemu sv. Križu med kočevskimi hribi po cesti navzgor in navzdol. Udeleženci pridno molijo sv. rožni venec in prepevajo med potom litanije kljub strmemu hribu, na katerem stoji cerkva, odkoder se nudi diven pogled po vsej Belikrajini in sosedni Hrvatski do Zagreba. Lega tega kraja je kakor ustvarjena za romanje, zato tudi Belikranjci in Hrvati kaj radi tja zahajajo. Velika stenska slika na desni strani Ti kaže staro romanje Kočevcev v narodnih nošah na „Gradezberg“. Na Rokovo je koprivniški g. župnik med službo božjo opozorjal v znameniti propovedi, kjer je razložil pomen in namen te procesije ter vspodbujal svoje župljane, naj zvesti ostanejo svoji obljubi ter jo vsako leto obnové na tem kraju, kjer Marija sedem žalosti deli pomoč in utcho objokanim otrokom Eve v solzni dolini, in bila koprivniška župnija pod zaščito preblažene Device obvarovana pred strašno morilko — kolero.

Iz Adlešič, 21. avgusta. Teden pred veliko mašo bil je za Belo Krajino prav nesrečen. Skoraj celi teden smo imeli neugodno in prav mokro vreme, da niso mogli ljudje sušiti otave in detelje, katere so imeli obilo pokošene. Deževalo je skoraj vsaki dan, večkrat pa tudi se bliskalo, grmelno in treskalo. Večkrat smo imeli viharje z nalivi. Omenil sem že v zadnjem dopisu o nevihti in toči dne 11. t. m. Naj pomnimo tu, da se toča na grozdju zdaj precej bolj pozna, kakor pa se je prvi dan po toči, ko smo mislili, da škoda ne bo prevelika. Najbolj so prizadeti vinogradi v Mali Plešivici in Selih. — 14. zvečer nastal je zopet hud vihar, ki je močno otresel sadje, z grmenjem, bliskom in hudim nalivom. Kako strašno je v istem času pobila toča v suborski župniji, sporočale so zadnje „Dol. Nov“. A pri nas pripovedujejo, da je v istem času pobila tudi okoli Semiča. V nedeljo, na vel. mašo, pa je neki kmalo po zdravimariji toča pobila v Podzemlju, odkoder je šla neki na Hrvaško.

Letošnje poletje imamo celo pri nas, kjer imamo skoraj vsako leto sušo, preveč dežja. Vsled obilne mokrote in hladnega vremena ne more zoreti turšica, ki je vspomladi prav lepo pokazala in je zrastle nekatera do 3 metre visoko. Gnije tudi že krompir, posebno rani. Sadje pa je letos nenavadno črveno, posebno jabolka in tudi slive (češplje), kjer jih je kaj, da močno odpadajo. Preobilna mokrota, megla in hladno vreme škoduje pa v prvi vrsti posebno grozdju, ki sta ga napadli hudo strupena rosa in plesnoba, da bo trgateg, kakor se vidi, žalostna.

Kako blizo smo Karlovcu, posebno v zračni črti, nam spričuje to, da slišimo k nam večkrat čez Kuniče sem, prav razločno regljanje strojnih pušk, na katere se učijo streljati vojaki v Karlovcu.

Nabirajte perutninsko pičo za bodočo zimo!

Nihče ni v stanu vedeti, kako dolgo bo trajala vojna; za eno je gotovo, da moramo novo žito za ljudi hraniti, naj pride kar hoče. Izkušnje pretečenega leta naj so nam nauk, da moramo za zimo kolikor mogoče zgodaj poskrbeti. Od glavnih krmil za perutnino, t. j. od žita, ne pričakujemo preveč, ker so pridelki letošnje žetve zaplenjeni, njih razdelitev bo urejena kakor zahteva človeška poraba. Priporočeno je torej zbirati nadomestna krmila, ki smo se jih naučili še-le v vojnem času popolnoma izkoriščati in ki jih je še sedaj dovolj dobiti po nizkih cenah ali celó zastonj. Taka krmila so predvsem razna zelenjad, ki more posušena in zdrobljena (kot rezanica ali moka) in pozimi poparjena kolikortoliko nadomestiti otrobe in žitni zдроб. Taka zelena piča je seno, vse vrste detelje, zlasti domača detelja, bela detelja, rumena deteljica, lucerna (nemška detelja), esparzeta, seradela, itd. Taka posušena zelenjad največ učinkuje s svojo veliko vsebino redilnih soli in dišečih snovi enako kakor pri sveži zelenjadi, katere soli in snovi čistijo kri, jo ugodno sestavljajo in so za to izredno zdrava. Ta sušena krmila imajo v sebi toliko beljakovin in toliščobe kakor žito, izvzemši ovsu in turšiče, so pa seveda veliko cenejša. To velja tudi od senenega droba, t. j. od tistih odpadkov sena, detelje, itd., ki je na skednjih, kjer se ga dobi vse polno na tleh in sicer pomešanega s semenom od trav in plevelov ki nadomeste žitno zrnje.

Razentega se dobi, če kje slučajno ni takih zelenih krmil, še marsikaterih drugih zelenih krmil zastonj in sicer razne dobro porabne plevelne rastline, ki povsod raste na potih, ob mejah, na grobljah, puščah, itd. Te rastline je priprosto izrjavati ali porezati, jih posušiti

kakor seno ter jih shraniti za zimo. Najbolje jih je kar zeleno s kako slamoreznicco zrezati, potem na zraku in solncu razgrniti in ob deževnem vremenu pod kako streho na zračnem prostoru hraniti in večkrat obračati. Seveda se lahko te plevelne rastline tudi najprvo posušé in potem še-le pred porabo razrežejo ali zdrobijo. V tem pogledu tvorijo izborno zimsko pičo za perutnino vse vrste kopriv, pirnica, regrat, kislica, ščaljok, travniška drésna, vrtna lebeda, kurja črevca, kamniščiča, natresk, žegnani koren, gosja trava, kislá deteljica, dišeča rutica, vrbnica, krebujlica, poljski kumin, mišji trn, kozja noga, pljučnik, brunelica, grenkuljica, trpotec, marjetica, rman, lapuh, raznovrstni osati, divji regrat, ramšelj, poljska goršica.

Enako kakor te plevelne rastline so dobre krmne primese, ki jih ni podcenjevati, posušeno in zdrobljeno listje, ki se nabira še zeleno od mesca avgusta najdlje do sredi meseca septembra, od brez, bukev, češminja, ribeza, jagod, malin, šipka, belega trnja, jerebika.

Kdor s paznim očesom okoli hodi, vidi veliko množino dragocene zelene krme, ki se navadno zametuje, ki se pa v vojnem času vsekako mora skrbno nabirati, kajti potem niso več upravičene pritožbe o pomanjkanju piče in o previsokih cenah krmil.

Nadaljna krma, ki ima isto vrednost kakor žito, sta želod in divji kostanj, ki sta prav posebno vpoštovati, kjer jih je dobiti. Olušen želod in divji kostanj je več dni v vodi, ki se večkrat premenja, namakati, da se jima odvzame grenkoba, potem ju je dobro posušiti in pred porabo zdrobiti. Za eno kokoš popolnoma zadostuje namesto žita na dan 30 gramov tega zdroba. Končno je skrbno paziti na vse odpadke iz vrta in iz kuhinje in je vse, kar se ne da takoj pokrmiti malim živalim, posušiti, kajti posušeni kuhinjski odpadki od zelenjadi (ravnotako kosti, ostanki mesa, kože, jajčne lupine, itd.) so izborno krmilo, ki se posušeno in hranjeno v zračnih prostorih dolgo drži. — Kdor torej pridno nabira pičo za perutnino, more le sebi in splošnemu blagru koristiti in mu ne bo treba tožiti o pomanjkanju krme ter ne bo moral iz tega vzroka perutnino zaklati, kar se je, žal, vsled nevednosti lansko leto godilo.

Raznotero.

Varšava je bila glavna trdnjava na Rusko-Poljskem, kamor se stekajo ceste in železnice iz vse dežele in kjer je glavni prehod čez reko Vislo. Že ob Napoleonovem času je igrala Varšava veliko vlogo. Dunaj je od Varšave oddaljen nekakih 700 km. Leta 1911 je štela Varšava 864.000 prebivalcev in sedaj že gotovo več, ter ima bogato industrijo z nad 370 tvornicami. Največ prebivalcev je Poljakov, kacic 30 odstotkov židov in okolu devet odstotkov Rusov. Iz Varšave vodijo najvažnejše železniške črte v Petrograd, Moskvo, Brest-Litovsk, Torun in Krakov. Z obraževališči je Varšava dovolj preskrbljena; ima nad 300 šolskih zavodov, pet gledišč, umetniške salone, koncertne hiše, nad 50 zdravstvenih zavodov in bolnišnic, mnogo dobredelnih naprav in veliko krasnih nasadov, stavb in spomenikov. Varšava zasluži po svoji moderni uredbi in po množini prebivalstva ime velemesta. Varšavska gubernija je zelo rodovitna. Ljudstvo je miruljubno, pridno in z vsem zadovoljno. Varšava je glavno skladišče ruske armade. Po zatrem upor Poljakov so Rusi l. 1832 napravili v Varšavi boljše utrdbe, ki so pa za sedanji čas brez pomena. Moderno so začeli Varšavo utrjevati še-le leta 1908. Te utrdbe leže okoli 10 km oddaljene od mostov čez Vislo, ki je po 500 do 700 metrov široka. Po enem takem železnem mostu gre zgoraj železnica, spodaj pa cesta. Razun tega pospešuje promet čez reko 28 parnikov. Izhodno varšavsko predmestje se imenuje Praga. Tukaj so se še Rusi nekaj dni

držali, še-le dne 9. avgusta so bili izgnani ter so se morali zopet dalje proti izhodu umakniti.

Kovno, ki je padlo v nemško posest, je glavno mesto gubernije Kovno in šteje okolu 75.000 prebivalcev; polovica je židov. Leži ob izlivu reke Vilije v Njemen. Kovno je moderno utrjena trdnjava z 9 forti. Ustanovljeno je bilo mesto v 13. stoletju.

Nowo-Georgijewsk spada med trdnjave prve vrste. Po velikosti je nekoliko manjše mesto od Varšave, pač pa je baje modernejše zgrajeno. V trdnjavi je prostora za okolu 50.000 mož. Nowo Georgijewsk ima osem fortov; tri na desnem in štiri na levem bregu Visle. Pravi ustanovitelj te trdnjave je Napoleon I.

Brest-Litovsk, katero je že civilno prebivalstvo zapustilo, je veliko mesto, ki ima okrog 48.000 duš, ter leži na vzhodni obali Buga, približno dva kilometra od trdnjavskega jedra. Mesto je večja ruska trdnjava z 12 forti, s popolnoma modernimi napravami z betonom in oklopi.

Mirovna akcija sv. Očeta. Čuje se, da bo, kakor vse kaže, papež pričel z inicijativo za izmenjavo mirovni predlogov in da bo ta inicijativa najbrže imela uspeh. Dal Bog!

Vojaški žepni Koledar. — Novi žepni Koledar za slovenske vojake za leto 1916. Slovenski vojaki, ki so odhajali na bojišče, so si srčno želeli kakega koledarja za leto 1916. Pravili so, da ga v strelskih jarkih silno težko pogrešajo. Žalibog pa že ob Novem letu ni bilo dobiti nobenega koledarja več. Na tisoče slovenskih vojakov mora biti letos brez koledarja! Tiskarna sv. Cirila v Mariboru je torej dobro ustregla slovenskim vojakom, ko je oskrbela in izdala za nje poseben „Koledar za leto 1916“, ki izide te dni. Prav pametno je bilo, da so se v ta koledar še sprejeli tudi zadnji 4 meseci leta 1915, tako, da najdejo tisti vojaki, ki si niso mogli poprej kupiti koledarja za l. 1915, pri novem koledarju tudi mesec september, oktober, november in december od letošnjega leta. Koledar za vojake torej sega od mesca septembra 1915 pa do konca leta 1916. Ta koledar pa ni pripraven samo za vojake, ampak bo tudi prav zanimiv, da, celo potreben za njihove domače. V koledarju je namreč cela vrsta praktičnih in času primernih člankov in spisov, katere bodo potrebovali

vojaki in njihovi sorodniki doma. Na prvem mestu ima koledar krasno sliko cesarja Franca Jožefa I. kot najvišjega vojskovodje. Vsebina koledarja obsega: Poštni tarif in določbe za vojno pošto; nato sledi članek „Sovražnik pod lastno streho“, ki svari vojake pred pijančevanjem; dalje je razložena organizacija naše vojske ter vojaške stopnje pri moštvu in pri častnikih. Posebno važne pa so te-le razprave: 1. Državne podpore za družine mobiliziranih. 2. Pokojnine za vdove in otroke v vojski padlih vojakov. 3. Podpore zaostalim padlim ali pogrešanim vojakov. 4. Kako je preskrbljeno za vojaške invalide in njihove družine. 5. Deželne komisije za oskrbovanje ranjenih vojakov. 6. Odlikovanja za moštvo. 7. Nekatera društva in zavodi, ki podpirajo družine mobiliziranih, ali pa invalide. 8. Kako se piše in pošilja denar vojnim ujetnikom. 9. Kam se je treba obrniti, ako hočeš o kakem vojaku kaj izvedeti. Posebno pa je ta koledar še priporočila vreden, ker ima ob koncu 9 raznih vzorcev, kako je treba delati prošnje za razne podpore in pokojnine. Ker je koledar namenjen za krščanske vojake, zato so koledarju pridejane razne krasne molitve, ki so primerne za vojaka na bojišču, in lepa slika božjega Srea Jezusovega, kar bo našim janakom gotovo posebno ugajalo. Koledar ima 80 tiskanih strani in ob koncu je še zvraven vezanega 48 listov praznega papirja za zapiske. Vezan je v močno platno. K vsakemu iztisu je pridejan 1 svinčnik. Stane pa 1 komad s poštnino vred 1 krono, brez poštnine 10 vin. manj. Denar za koledar se naj pošlje naprej in sicer najboljše v znakah, ker se potem v pismu vsaj lahko napiše, kaj si kdo naroči in na koga se naj pošlje, na poštne nakaznice pa se zdaj ne sme nič pisati; vojaki iz bojišča pa naj pošljejo denar po vojnopoštni nakaznici, ker nimajo znakov pri rokah. Slovenski vojaki! Sezite po svojem koledarju! Znanci in prijatelji! Naročite svojim vojakom ta koledar na bojišče, da jim bo krajši čas. Somišljeniki, sezite pa tudi sami po tem koledarju, ker bodete njegove podučne članke potrebovali že zdaj med vojsko, pa tudi pozneje, ko se bo treba potegovati za razne pokojnine in podpore. V koledarju najdete vse potrebno! Koledar se naroča pod naslovom: „Trgovina tiskarne sv. Cirila v Mariboru, Koroška cesta štev. 5.“

Dražbeni oklic.

E 396/15

7

Dne 20. septembra 1915 predpoludne ob 9. uri bo pri c. kr. okrožnem sodišču, v izbi št. 32 na podstavi s tem odobrenih pogojev dražba sledečih nepremičnin:

Zemljiška knjiga Gotna vas, vl. št. 306 polovica: Hiša z lopo in karnico in svinjakom ter njiva. Cenilna vrednost 200 K. Najmanjši ponudek 133 K.

Pod najmanjšim ponudkom se ne prodaje.

C. kr. okrajno sodišče v Rudolfovem, odd. IV., dne 16. avgusta 1915. 59

Velika svota denarja 154-0-26

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

JOS. BERGMANN, LEKARNA v Rudolfovem,

kupuje po najvišji ceni

štupo (seme)

lisičjega répa

(glej podobo)

gorčično seme (ženof),

::: kamilice :::

in druga zdravilna zelišča in cvetje.

Popolnoma varno naložen denar.

HRANILNICA in POSOJILNICA

za Kandijo in okolico, reg. zadr. z neom. zavezo

v lastnem domu v Kandiji

sprejema hranilne vloge od vsacega, če je njen ud ali ne, ter obrestuje po

4 1/2 %

1-0-21

na leto brez odbitka rentnega davka, katerega sama iz svojega plačuje.